

К. е. н. Бондаревська К. В., Яманко Д. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇН

Концепція людського розвитку з'явилася й бурхливо розквітла у глобальному масштабі в останнє десятиріччя ХХ століття. Теорія людського капіталу створила надійну соціально-економічну основу для швидкого розповсюдження ідей людського розвитку.

Теоретичні засади про рівень добробуту та якість життя формувалися ще в роботах класиків економічної науки А. Сміта, Д. Рікардо, У. Петті. Проблеми соціального розвитку знайшли широке відображення у роботах Т. Мальтуса. А. Маршалл, синтезувавши різні ідеї в економіці, пов'язав процес накопичення багатства з розвитком людини. У працях вітчизняних науковців проблемам формування, регулювання та поліпшення життєвого рівня присвячували роботи такі науковці, як В. М. Геєць, С. В. Сіденко, В. П. Антонюк, О. А. Богуцький тощо. Серед зарубіжних учених вищезазначеними проблемами займалися Г. Беккер, Н.А. Вороніна, І.В. Кузнєцова, І.С. Гуменюк [1].

Деякі науковці, визначаючи показники для оцінки якості життя, спираються на загально відому піраміду потреб А. Маслоу. Теорія А. Маслоу дозволяє говорити про якість існування, якість забезпечення, якість задоволення соціальних потреб, якість визнання і якість самовираження. Причому перші дві складові визначають рівень й якість життєдіяльності. Якість визнання і якість самовираження можуть визначати рівень значимості життя, що є індивідуальним для людей. Якість задоволення соціальних потреб визначає рівень комфорту життя, а також лежить в основі задоволення потреби визнання й самовираження, тобто впливає на рівень значимості життя окремої людини. Із всіх перерахованих складових якості життя найважливішою є самовідчуття людини.

Індекс людського розвитку (ІЛР) являє собою інтегральний показник, що розраховується щорічно для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості і довголіття, як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної території. Індекс публікується в рамках Програми розвитку ООН в звітах про розвиток людського потенціалу. Основні показники, за якими визначається ІЛР: середня тривалість життя, тривалість навчання та ВВП на душу населення. Також враховуються дані про рівні соціальної захищеності, показники здоров'я і культурного розвитку населення, участі людей у прийнятті рішень, стану злочинності, охорони навколишнього середовища [2]. У таблиці 1 наведені дані щодо індексу рівня життя у країнах світу (ТОП-5 країн) за 2017-2019 рр.

Таблиця 1. Рівень та якість життя населення світу (2017-2019рр)

Рік	Місце	Країна	Індекс рівня життя
2017	1	Норвегія	8.22
	2	Нова Зеландія	8.18
	3	Фінляндія	8.09
	4	Швейцарія	8.02
	5	Швеція	8.01
2018	1	Нова Зеландія	9.06
	2	Данія	9.05
	3	Швейцарія	9.02
	4	Австралія	9.01
	5	Ісландія	9.00
2019	1	Данія	9.06
	2	Нова Зеландія	9.05
	3	Швейцарія	9.03
	4	Швеція	9.03
	5	Австралія	9.02

Як ми бачимо, перші місця займають країни з високим рівнем показника ВВП на душу населення, та лідируючі місця у багатьох інших критеріях. Щодо місця України у світовому рейтингу, найбільш показовим наразі є обсяг ВВП на душу населення (табл.2).

За даними таблиці 2 можна зробити висновки, що чисельність населення України з кожним роком зменшується. Це говорить про те, що смертність

перевищує народжуваність. У період з 2010–2013 рр. спостерігається позитивна тенденція підвищення значення ВВП, а в 2014–2015 рр. спостерігається зниження рівня ВВП.

Таблиця 2. ВВП на душу населення в Україні за 2010–2018 рр

Роки	ВВП України (млн дол)	Населення (млн осіб)	ВВП на душу населення	Приріст ВВП на душу населення (у відсотках)
2010	142719	46.509	3068.6	33.2
2011	179992	46.258	3891.0	26.8
2012	117228	46.053	2545.5	-34.6
2013	136419	45.870	2974.0	16.8
2014	163160	45.693	3570.0	20.1
2015	175781	45.576	3856.8	8.0
2016	183310	45.482	4030.3	4.5
2017	131805	43.721	3014.6	-25.2
2018	90615	42.836	2115.4	-29.8

У 2018 році Україна посіла 31 позицію серед 124 країн світу за рейтинговою оцінкою розвитку людського капіталу. Лідером серед країн світу за рівнем розвитку за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79 місце). За офіційними даними дослідження, Україна погіршила свої позиції у 7 показниках з 12 основних. Знизилися показники, які характеризують ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку країни, охорону здоров'я та початкову освіту [3].

Список використаних джерел:

1. Теоретичні засади про рівень добробуту та якість життя. URL: <https://studme.com.ua>
2. Основы изучения человеческого развития: Учебн. пособие / Под ред. Н.Д.Баркалова и С.Ф.Иванова. – М.: Права человека, 1998. – С. 28-29.
3. Мінфін України. URL: <https://index.minfin.com.ua>